

Béni Gabriella

Majki útjegyzet

2016. augusztus 17. (Részlet)

A kamalduli szerzetesek otthonáról valójában nem lenne szabad írni. Felesleges minden erőlködés, ami a csenden túlmutatni akar. Ezért magamról írok, és arról, amivel Majkon találkoztam, mert úgy érzem, okkal jártam ott.

Gyors léptekkel közelítettem a kolostort, szinte futva. A városból hozott lendületem azonban valahogy nem illett a helyhez. Szerencsére hamar észrevettem, és lassítottam. Már nem siettem. Haladtam a csend titokzatos világa felé, érezni akartam, hol vagyok pontosan. Egy műemlék épület előtt álltam, de tudtam, nem a hétköznapi létezés terébe érkeztem.

Az első cellaházban, ahol a belépőjegyemet megvásároltam, az ablak alatti asztalon Esterházy Péter portréja mellett mécses égett (épp egy hónap telt el a temetése óta). Nem ismertem Esterházy Pétert személyesen. Nem tartozom azok közé sem, akik minden könyvét olvasták. A lényét, a gondolatait, a humorát, a finom intellektusát szerettem, nagyon. A mondataiból megismerhető író. Aki nem kereste, hanem elhelyezte a szavakat. Mindig az éppen odaillőt, az éppen megfelelő helyre. A kontextus logikai rendszerében, a szavak szilárd geometriájában (tér-idő szerkezetében) nem billeghetett a mondanivaló. Esterházy szavai nem zsongtak-bongtak, éppen ellenkezőleg, vonalba rendeződtek. Úgy álltak össze mondatokká, hogy végül azt éreztük, tulajdonképpen nem csinált egyebet, csak elmondta, amit gondol. Hangoskönyeit, saját felolvasásait szeretem a legjobban. Elmerülök mondatai csendes egyszólamúságában, és szomjas vagyok, amikor hallgatom, nagyon szomjas.

A remeteséget csak minden kerek órában lehet megtekinteni. Miközben vártam a csoportos vezetést, igyekeztem ráhangolódni a helyre, pontosabban szólva, inkább átadni magam annak az erőternek, amelyen kívül maradni nem lehetett. „A majki remeteség Szent-György vonalak csillag alakú keresztesedésében helyezkedik el. A Szent-György-vonalak az egész Földet behálózzák, megtalálhatók minden ősi szakrális helyen” – olvastam az eligazító táblán. Aztán beléptem a belső kertbe.

A rendet egy itáliai szerzetes, Szent Romuald alapította az első évezred elején Dél-Olaszországban, Eremo dei Camaldoli (Kamalduli Remeteség) névvel. Történetükből árad a misztikum. Szabályzatuk első mondata: „*Sede in cella quasi in Paradiso.*”¹

A majki remeteségben a cellaházak szabadtéri kerengőt alkotva körbefogják a kert középpontjában álló templomot. Megtudtam, hogy a templom építéskor az alapkővel együtt egy halat is elhelyeztek a földben, a hallgatás jeleként. Felidéződött bennem a tenger, a hal élettere, és a víz, amely nélkül nincs élet. Egyre kíváncsibb lettem, hogyan éltek a hallgatag szerzetesek. Zárt

¹ Úgy ül celládban, mintha a Paradicsomban lennél!

világukban, mértéket ismerő cellaházaikban jó volt időzni. Láttam magam előtt szorgalmas, szótlán, puritán hétköznapiakat, tárgyaikat, olvasóasztalukat, és minél beljebb jutottam világukban, annál üresebbnek éreztem a helyet nélkülik. Kiüresedett. A szent rítusokból múzeumi gyűjtemény lett. A házban már csak a gyógyfüvek finom illata élt, ami megelevenített bennem egy felismerést. A szakralitás világához való kapcsolódást nem a fizikai térben kell keresnem. A mindennapos gyakorlatok vezethetnek oda, melyek tere és formája kizárólag személyes lehet. Ha eltűnik a bennünk élő, belső csendet, tisztánlátást kereső remete, testünk lakatlan cellaházzá válik. A „halak mélytengeri világából” erre kaptam figyelmeztetést.

Néhány évvel ezelőtt láttam Philip Gröning A *nagy csend* című filmjét. Egy karthauzi kolostorban játszódik Franciaországban, az egyik legszigorúbb rendházban. Az egész alkotás a csendről szól, alig van benne beszéd, leginkább a szerzetesi tevékenység természetes nesze, sejtelmes, halk zöreje adja a hangaláfestést a filmhez. Már az első percben részesévé válunk a kolostori közösség aszketikus életének, miközben kikökhenthetetlenül lakói leszünk saját belső csendünknek is. Majkon újra lepergett előttem a film, kamalduli szereplőkkel. A remeték önként vállalt magányukban, egymástól szigorúan elszigetelve élnek. Látszólag nincs köztük kommunikáció. A szerzetesi életformában, a szerzetásokban, a kolostori élet mindennapos munkafolyamataiban találkoznak. Nem beszélnek. Tevékenységükben nyilvánulnak meg egymás felé.

Maradtam volna még a kamalduliak cellaházában, de az idegenvezető visszajött értem, kérte, haladjak lendületesebben, lemaradtam a csoporttól. Ki kellett lépnem a zárt cellaházból a kolostor világiak számára is hozzáférhető, nyitott részébe.

A kamalduli remeteséget a vidék birtokosa, Esterházy József alapította.² A környékbeli nemesekkel együtt vagyonából áldozott arra, hogy a klastrom elkészüljön. Pusztát, tavat, malmot adományozott a szerzeteseknek, hogy hivatásuknak élhessenek, szüntelenül imádkozzanak, és életáldozatuk által nyomot hagyjanak a világban. Mindemellett azt is fontosnak tartotta, hogy a világi létezésnek is helye legyen a majki kolostorban. A clausurát magas, szobrokkal díszített falak választják el a foresteriától (erdei kolostortól). Ez az épületrész az átutazó vendégek szálláshelyeként szolgált, a szerzetesek mindennapos életétől szigorúan elzárva. Itt volt a gróf lakosztálya, a refektórium (az ebédlő), a könyvtár, a levéltár és a gyógyszertár is. Szembetűnő a hasonlóság a két épületrész térbeli elrendezése között. A clausura cellaházaival körbezárt tér középpontjában a templom, a foresteria épületszárnyaival körülhatárolt díszudvar közepén egy kút áll. Két ősi szimbólum. A kút, mely a bőséget jelentő, éltető (áldást hozó) víz helyét kijelöli, ezzel együtt a vertikálisan tagolt világ össze-

² Az Árpád-korban a Csák nemzetség királyi adománybirtoka volt Majkpuszta. Az első oklevél a veszprémi esperességhez tartozó fiókegyházként említi 1235-ben. Okleveles adatok tanúskodnak arról, hogy 1252 előtt már fennállt a majki premontrei prépostság, patrónusa Nagyboldogasszony volt. Az évszázadok során többször gazdát cserélt a terület, míg 1727-ben gróf Esterházy József országbíró, Komárom megye főispánja vásárolta meg Majkpuszta területét. Forrás: <http://www.forsterkozpont.hu/helyszinek/a-kamalduli-remeteseg-oroszlanymajkpuszta/635>

kapcsolódását jelzi, és a templom, mely a szentelt vízzel együtt a keresztény kultúrkörbe ugyanezt a jelentést átörökítette.

A foresteria az Esterházyak lakókastélyaként is működött. A kiállítótér egyik tablóján a *Harmonia Caelestis*ből kiragadott részletet fedeztem fel: *„Dédapám és nagyapám fényképe egymás mellett állt. A valóságban is ritka harmónia uralkodott a két férfi közt. Nemcsak ez a keresztény-ókonzervatív kötötte őket egymáshoz, hanem az a csöndes, úri, magyar becsvágy nélkülség – anynyi becs közt nem kunszt, de nem is állította senki, hogy az, sőt! –, melynek dédpapa egy kedvesen metafizikus változatát képviselte, míg nagypapa egy élesebb, csúfondárosabbat.”*

‘Kút és templom’ – idéződőtt fel bennem újra Esterházy Péter dédapjáról és nagypapájáról, és a természetfelettihez való kapcsolódásukról merengve. Azon töprengtem, vajon hány generáció telhetett el azóta, hogy a majki birtoknak először gazdája lett. Honnan számíthat, és mennyi időn át őrizhető meg egy hely szakralitása? A magasabb rezgésű energiák akkor is jelen vannak, ha már nem kötődik szakrális tevékenység egy adott „energiakonzentráló” területhez?

Kilépve az „Esterházy-vendégfogadóból”, a kapuk bezárultak. A szellemi dimenziók „átjáróin” áthaladva megnéztem a teljes épületkomplexumot kívül, belül. Alaposan megfigyeltem a kolostor elhelyezkedését tágabb környezetében, a Vértes befogadó erőterében is. A clausura és a foresteria egymástól elválaszthatatlan, transzcendens-immanens egységet alkotva simult a természetbe. „Ritka harmónia uralkodott” a „Szent György-vonalak csillag alakú keresztteződésében”.

Majkon érthetővé vált számomra a szakralitás jelentősége. Rátaláltam a néma szerzetesek, az adományozó nemesek és egy kortárs magyar író, Esterházy Péter életének közös vonására. Bár létezésük körülménye, időhorizontja és hivatásuk eltérő volt, a szakrális erővonalak találkozási pontján kapcsolódni tudtak egymáshoz. Életük „időn túli egyezése” egy szóval talán így írható le: méltóságteljes! Aki egész életén át szóltalanul imádkozik, aki becsvágy nélkül ad, amikor adhat, aki úgy ír, hogy tudja, *„a szavak szivárványzása nemcsak térbeli, hanem időbeli is”,*⁵ annak lényge méltóságteljessé válik, és lényege rejtélyes módon maradandóvá nemesül.

(...)

Nehéz volt a majki remeteségből eljönni. Sokáig üldögéltem a parkban, néztem az épületet és a tájat. Talán három órát töltöttem ott, aztán elindultam. A kolostort elhagyva láttam a vízimalmot, a tavat. A víz alig fodrozódott.

⁵ Esterházy Péter, *A szavak csodálatos életéből*, Esterházy Péter a Mindentudás Egyetemén, 2003.09.08. Forrás: <http://dia.jadox.pim.hu/jetspeed/displayXhtml?docId=0000000395&seclId=0000035203>.